

tome, vrijeme u kojemu moraju nastupiti promijenjene okolnosti da bi pogođena strana mogla zahtijevati izmjenu ili raskid ugovora, od trenutka sklapanja ugovora do dospijeća, treba korigirati još jednim mogućim čimbenikom – dužnikovim ispunjenjem obveze prije dospijeća.

6.2.4. Ako tuženik (druga strana) prihvati tužiteljev zahtjev da se ugovor pravično izmjeni

Relevantna odredba je čl. 369. st. 4. ZOO-a i glasi: *Kad jedna strana zahtijeva raskid ugovora, ugovor se neće raskinuti ako druga strana ponudi ili pristane da se odgovarajuće odredbe ugovora pravično izmijene.* Odredba se specifično odnosi na sudsku (procesnu) situaciju kada tužitelj (pogođena strana) u tužbi zahtijeva da sud konstitutivnom odlukom raskine ugovor, dok druga strana (tuženik) u povodu toga prihvati tužiteljev prijedlog da se ugovor pravično izmjeni. Moguće je i drukčije – da sâm tuženik dađe prijedlog tužitelju i da se u povodu toga oni sporazume o pravičnoj izmjeni ugovora. To je svojevrsna tuženikova *facultas alternativa*. Prihvati li to tuženik, od tužitelja se očekuje povlačenje tužbe (jer je njegov zahtjev u tim novim okolnostima nesvrshodan i nepotreban), a ne bi li to sâm učinio, sud će odbiti njegov tužbeni zahtjev.

I citirani stavak potvrđuje ono što je prethodno učinjeno u st.1. toga članka ZOO-a (... ona može zahtijevati da se ugovor izmijeni ili čak i raskine), da je najveći zakonodavčev interes da se ugovor održi ako je moguće (*favor negotii*), pa će u tom smislu prvotno biti usmjeren na pravičnu izmjenu, a tek ne može li se to postići – na raskid. To podrazumijeva da se pravičnom izmjenom ugovora neće postići njegova promjena koja bi izmijenila njegov identitet (primjerice pravnu osnovu) i time zapra-

vo dovela do obnove (novacije) i prestanka postojeće obveze te nastanka nove.

7. ZAKLJUČAK

Kada se ZOO-om utvrđeni kriteriji za promijenjene okolnosti usporede s kriterijima za kvalifikaciju više sile ili slučaja, opaža se da se među njima u određenoj mjeri može postojati podudaranje. Dok se, primjerice, neke izvanredne okolnosti u pravnoj praksi često kvalificiraju slučajem, i to posebno kada se netko neopravdano poziva na višu silu (a da za njezino postojanje nisu ispunjene pretpostavke), sudska kvalifikacija neke okolnosti višom silom rijetka je, a još su rjeđi slučajevi kada izvanredna okolnost poprima kvalifikaciju promijenjene okolnosti kao je izložena u ovom članku. To je sasvim logično jer su izvanrednosti potrebne za ispunjavanje ZOO-ovih pretpostavaka za promijenjene okolnosti izražene strogo, a također se u stvarnom životu, prema prirodi stvari, pojavljuju kao iznimna rijetkost. Takva rijetka njihova kvalifikacija odražava i to da načelo *pacta sunt servanda* ima iznimke, ali se one pojavljuju krajnje rijetko.

Kao i kod drugih razloga koji ovlašćuju na raskid ugovora, i kod promijenjenih okolnosti (za pozivanje na njih te podnošenje zahtjeva za izmjenom ili raskidom) kao tehnika normiranja prisutna je pribjegavanje pravnom standardu. Međutim, za razliku od ostalih razloga, kod promijenjenih okolnosti pravni je standard sveprisutan. Od ugovorne strane koja se želi pozvati na njih stoga se zahtijeva veliki oprez i razboritost te objektivnost, a i sud prilikom odlučivanja mora postupiti krajnje pažljivo jer sve što će činiti svodit će se na konkretizaciju pravnog standarda. Mjera u kojoj je pribjegavanje pravnom standardu prisutna ogleda se u tome da u nijednoj odredbi nema konkretizacije, primjeričnog navođenja i sl.

Predugovor ili preliminar s praktičarskoga gledišta

Damir JELUŠIĆ, dipl. iur.

UDK 347.4

Ako neki subjekti žele sklopiti ugovor, ali zbog nekog razloga ne odmah, nego s vremenskim odmakom, na dispoziciji ima obveznopravni institut predugovora ili preliminar. Svrha je i cilj sklapanja predugovora zasnivanja obveznopravnog odnosa između predugovornih strana iz kojeg za potonje proizlazi samo jedna obveza – predugovorna prestacija, a to je obveza da u određenom dogovorenom ili razumnom roku pristupe sklapanju ugovora. Predugovor je predugovornim stranama garancija da će druga stranka, kada za to dođe vrijeme, doista i pristupiti sklapanju glavnog ugovora odnosno da neće, barem ne bez pravnih posljedica, odustati od sklapanja tog ugovora. U ovom ćemo članku, stoga, prvo prezentirati normativni okvir kojim je uređen institut predugovora, a potom na primjerima iz relevantne judikature, pretežito vrhovnosudske, prezentirati i analizirati neka sporna pitanja koja se u kontekstu predugovora najfrekventnije odnosno najčešće javljaju u judikaturi.

1. NORMATIVNI OKVIR

Kapo prvo, Zakon o obveznim odnosima¹ propisuje da je predugovor ugovor kojim se preuzima obveza da se poslije sklopi drugi, glavni ugovor. Drugo, u kontekstu predugovorne forme, propisi o obliku glavnog ugovora važe i za predugovor ako je propisani oblik pretpostavka valjanosti ugovora. Treće, ZOO normira da predugovor obvezuje samo ako sadržava bitne sastojke glavnog ugovora i da će sud, na zahtjev zainteresirane strane, predugovornoj stranci koja odbija sklopiti glavni ugovor narediti da to učini u roku koji će joj odrediti sud, s tim da se sklapanje glavnog ugovora može zahtijevati u roku od šest mjeseci od isteka roka predviđenog za njegovo sklapanje, a ako taj rok predugovorom nije predviđen, onda od dana kad je prema naravi posla i okolnostima ugovor trebao biti sklopljen. Konačno, ZOO propisuje da predugovor ne obvezuje ako su se okolnosti od njegova sklapanja toliko izmijenile da ne bi bio ni sklopljen da su takve okolnosti postojale u to vrijeme.

¹ Članak 268. Zakona o obveznim odnosima, Nar. nov., br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18 (dalje: ZOO).

2. KOMENTARI, PRIJEDLOZI I PROMIŠLJANJA UZ NORMATIVNI OKVIR

I. U kontekstu zakonske definicije predugovora, smatramo da ne može biti preciznija, konkretnija, određenija i jasnija. Njome je neupitno, jednoznačno i nedvosmisleno propisano da je jedina obveza predugovornih stranaka obveza da pristupe sklapanju ugovora. Dakle, *argumentum a contrario*, za predugovorne stranke iz njega obveznopravno ne izviri nikakve ine obveze.

1. ... Naime, prema odredbi čl. 45. st. 1., 2. i 3. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 7/96, 91/96, 112/99 i 88/01 – dalje: ZOO) kojeg je u ovoj pravnoj stvari primijeniti temeljem odredbe čl. 1163. st. 1. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 35/05, 41/08 i 125/11), predugovor je takav ugovor kojim se preuzima obveza da se kasnije sklopi drugi, glavni ugovor (st. 1.). Propisi o formi glavnog ugovora važe i za predugovor ako je propisana forma uvjet pravovaljanosti ugovora (st. 2.). Predugovor obvezuje ako sadrži bitne sastojke glavnog ugovora (st. 3.). Dakle, u smislu ovih odredbi, iz predugovora proistječe obveza na sklapanje budućeg ugovora, a ne ispunjenje drugih obveza ...²
2. ... Činidba iz predugovora (čl. 45. ZOO) sastoji se od zaključenja glavnog ugovora ...³
3. ...Sklapanjem predugovora nastaje samo obveza na sklapanje ugovora ...⁴
4. ...Jedina činidba predugovora je obveza da se sklopi drugi, glavni ugovor ...⁵

II. U kontekstu predugovorne forme, ako je za sklapanje ugovora propisana posebna forma, tada i predugovor mora biti sklopljen u toj formi. Primjerice, da bi ugovor o kupoprodaji nekretnine bio pravno valjan, mora biti sklopljen u pisanoj formi.⁶ Posljedično toj činjenici, u pisanoj formi mora biti sklopljen i predugovor o kupoprodaji nekretnine. Pravna je posljedica nepoštovanje navedenoga zakonskog uvjeta odnosno pretpostavke propisane kogentnopravnom materijalnom odredbom ništetnost predugovora odnosno neproizvođenje bilo kakvih obveznopravnih učinaka. Judikatura navodi sljedeće:

1. ... U ovom sporu radi sklapanja glavnog ugovora o prodaji nekretnina koji zahtjev se temelji na na odredbi čl. 45. st. 4. ZOO, sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su o sporu odlučili primjenom st. 4. čl. 45. u vezi st. 1. i 2. istog članka ZOO i čl. 115. st. 3. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ("Narodne novine", broj 91/96., 68/98., 137/99., 22/00. i 73/00. – dalje: Zakon o vlasništvu i ...) i te su odredbe pravilno primijenili kada su tužbeni zahtjev kao neosnovan odbili. Mjerodavne odredbe čl. 45. st. 1. i 2. ZOO glase: „Član 45. (1) Predugovor je takav ugovor kojim se preuzima obveza da se kasnije sklopi drugi, glavni ugovor. (2) Propisi o formi glavnog ugovora važe

² VSRH, Rev-1086/2011-2 od 1. srpnja 2015.

³ VSRH, Rev-939/1996-2 od 29. lipnja 1999.

⁴ Županijski sud u Varaždinu, Gž-1230/11-2 od 14. prosinca 2011.

⁵ Županijski sud u Varaždinu, Gž-1794/2017-5 od 18. rujna 2018.

⁶ Članak 377. ZOO-a. Vidi: čl. 115. st. 3. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Nar. nov., br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14.

i za predugovor, ako je propisana forma uvjet pravovaljanosti ugovora." Odlučujući o sporu, sudovi su utvrdili da je predugovor o prodaji predmetnih nekretnina iz 2000. sklopljen u usmenom obliku, pa su, na temelju te činjenice, a polazeći od odredbe čl. 115. st. 3. Zakona o vlasništvu prema kojoj je za valjanost ugovora o prodaji nekretnina propisan pisani oblik, pravilno ocijenili da predugovor nije valjan, te da, *argumentum a contrario* iz odredbe čl. 45. st. 1. ZOO, nije nastala obveza sklapanja glavnog ugovora o prodaji predmetnih nekretnina i tužbeni zahtjev kao neosnovan odbili. Odredbom čl. 115. st. 3. Zakona o vlasništvu propisano je da pravni posao kojemu je cilj stjecanje vlasništva nekretnine, da bi bio valjan, treba, uz ostale pretpostavke valjanosti, biti u pisanoj formi. Ugovor o prodaji nekretnina je pravni posao kojemu je cilj stjecanje vlasništva nekretnina, što znači da je za valjanost istog propisan pisani oblik. Prema citiranoj odredbi st. 2. čl. 45. ZOO u vezi s odredbom čl. 115. st. 3. Zakona o vlasništvu pisani oblik propisan je i za valjanost predugovora o prodaji nekretnina, pa kraj činjenice da sporni predugovor o prodaji nekretnina nije sklopljen u pisanoj formi, proizlazi da isti nije valjan. Nastavno tome, *argumentum a contrario* iz odredbe st. 1. čl. 45. ZOO, na temelju spornog predugovora koji nije pravovaljan jer nije sklopljen u pisanoj formi, nije nastala obveza da se kasnije sklopi drugi, glavni ugovor o prodaji predmetnih nekretnina, tako da se tužbeni zahtjev za sklapanje glavnog ugovora ukazuje neosnovanim ...⁷

2. ... Predugovor kojim su se stranke obvezale sklopiti ugovor o osiguranju zasnivanjem založnog prava na nekretnini mora biti sklopljen u pisanoj formi s obzirom na to da Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima za ugovor o davanju nekretnine u zalog propisuje pisani oblik ...⁸

Uzgred budi rečeno, smatramo da bi čl. 268. st. 2. ZOO-a *de lege ferenda* trebalo jezično i nomotehnički doraditi tako da glasi: ... ako je propisani oblik pretpostavka valjanosti ugovora onda i predugovor mora biti sklopljen u tom obliku... Također, kad smo već kod izričaja, gramatike i nomotehnike, smatramo da nema nikakve potrebe da se ugovoru koji se sklapa na temelju sklopljenog predugovora primjenjuje pridjev glavni. Smatramo, naime, da je to suvišno i nepotrebno jer drugi ugovor, osim glavnog, ne postoji. Postoje samo predugovor i ugovor koji se, *nomen est omen*, i više nego jasno razlikuju po nazivu.

III. U okviru dijela odredbe koji propisuje obvezatnost predugovora samo ako sadržava bitne sastojke ugovora, tzv. *essentialia negotii*, u judikaturi smo pronašli brojne slučajeve, poglavito kad je posrijedi ugovor o kupoprodaji, u kojima su parnični sudovi svih instanci zauzimali pravno shvaćanje po kojem, u tim slučajevima, prava volja predugovora nije bila sklapanje predugovora nego ugovora.

1. ... Suprotno navodima revidenta, stajalište drugostupanskog suda je pravilno. Prije svega, neutemeljeno revident osporava stajalište pobijane presude u odnosu na pravnu kvalifikaciju ugovora sklopljenog između strana-

⁷ VSRH, rev-304/2007-2 od 3. svibnja 2007.

⁸ VTSRH, Pž-6935/03 od 10. listopada 2006.

ka. Naime, nije odlučno kako su stranke nazvale ugovor, već kakav je njegov sadržaj. Stranke su se sporazumjele o predmetu i cijeni pa takav ugovor ima sve bitne karakteristike ugovora o prodaji. Činjenica da su se stranke člankom 8. tog "predugovora" sporazumjele da će zaključiti „konačni ugovor“ po izvršenom etažiranju objekta, ne čini taj pravni posao predugovorom u smislu čl. 45. ZOO. Predugovor je, naime, ugovor kojim se preuzima obveza da se kasnije sklopi drugi glavni ugovor, što ovdje nije slučaj, jer je glavni ugovor već sklopljen i ima sve značajke ugovora o prodaji iz čl. 451. st. 1. ZOO. Dakle, drugostupanjski sud je pravilno kvalificirao značenje tog pravnog posla smatrajući da je riječ o glavnom ugovoru, pa taj prigovor revidenta nije osnovan ...⁹

2. ... Stranke su sklopljeni pravni posao od 13. srpnja 2001. nazvale predugovor o prodaji, no ustvari radi se o kupoprodajnom ugovoru, jer su njime određeni predmet prodaje i cijena kao glavni sastojci kupoprodajnog ugovora u smislu čl. 454. st. 1. ZOO. Naime predugovor je takav ugovor kojim se preuzima obveza da se kasnije sklopi drugi, glavni ugovor (čl. 45. st. 1. ZOO), a predmetnim pravnim poslom tuženik se obvezao tužiteljici predati zemljište i izdati odgovarajuću tabularnu ispravu, što je inače obveza kupca u smislu čl. 454. st. 1. ZOO ...¹⁰

Dakle, u navedenim su dvama predmetima, ali i brojnim drugim, parnični sudovi svih triju instancija, implicitnim pozivanjem na staru latinsku sentenciju i pravilo *falsa nominatio non nocet*, zbog činjenice da su sklopljeni predugovori imali stipulirane bitne sastojke ugovora, zauzeli obveznopravno stajalište da je prava volja predugovornih stranaka bila sklapanje ugovora. Čak i, primjerice, u drugom slučaju u kojemu je predugovor imao posebni uglavak, tj. članak kojim su se predugovorne stranke sporazumjele da će ugovor, koji su one nazvale *konačnim*, sklopiti nakon etažiranja objekta. Prema našem su shvaćanju, stoga, takva pravna shvaćanja i tumačenja prave volje predugovornih stranaka u mnogim predmetima problematična. Čak, rekli bismo, gdjekad i gdjekad arbitrarna jer, primjerice, pitamo se zbog čega bi predugovorne stranke u gornjem predmetu, da im je prava volja doista bila sklapanje ugovora o kupoprodaji nekretnine, uopće sklopile predugovor, nazvale ga predugovor, u njega integrirale uglavak koji ih obvezuje na sklapanje ugovora i, na kraju, sklapanje potonjeg vezale uz uvjet prethodnog etažiranja nekretnine? Ili, ako se svaki predugovor koji sadržava bitne sastojke ugovora smatrati predugovor, koji će pravni posao onda uopće biti predugovor imajući u vidu činjenicu da predugovor, pod prijetnjom ništetnosti, mora sadržavati bitne sastojke ugovora? Konačno, *nota bene*, naglašavamo i činjenicu da Zakon ne zabranjuje da predugovor sadržava, osim bitnih, i druge sastojke ugovora, primjerice u povišem primjeru iz judikature prodavateljevu prestacije predaje u posjed i izdavanja tabularne isprave.

IV. Vrativši se na normativni okvir, Zakon normira pravo zainteresirane predugovorne strane da protustranku putem traženja sudske zaštite *kondemnatornom tužbom prisili na sklapanje ugovora*, i to, ako je predugovorom stipuliran rok za sklapanje ugovora, u roku

od šest mjeseci od proteka roka, a ako nije, u roku od šest mjeseci tekućem od dana kada je ugovor trebao biti sklopljen po činjeničnim i pravnim okolnostima *in concreto* ...

1. ... Sklapanje glavnog ugovora može se zahtijevati u roku od 6 mjeseci od isteka roka predviđenog za njegovo zaključenje, a ako taj rok nije predviđen, onda od dana kada je prema prirodi posla i okolnostima ugovor trebao biti sklopljen. Prema sadržaju i smislu "promemorije" od 17. 11. 1987., te prema sadržaju pravnog odnosa, može se sa sigurnošću zaključiti da je takav glavni ugovor trebalo zaključiti najkasnije u vrijeme kada je objekt dovršen. Iz podataka u spisu moglo bi se zaključiti da je objekt dovršen 1989. godine. Tužitelj je, međutim, postavio zahtjev za sklapanje kupoprodajnog ugovora tek svojim podneskom od 31. III. 1992. godine. Iz podataka u spisu ne proizlazi da je tužitelj prije navedenog podneska pozivao tuženika na zaključenje kupoprodajnog ugovora ...¹¹

2. ... Sklapanje glavnog ugovora, što je ugovorna obveza ugovornih strana iz predugovora, može se zahtijevati u roku od šest mjeseci od isteka roka predviđenog za njegovo zaključivanje, odnosno, od dana kad je prema prirodi posla i okolnostima ugovor trebao biti sklopljen, ako rok nije bio predviđen ...¹²

U kontekstu navedenog roka smatramo potrebnim akcentirati da je posrijedi prekluzivni, a ne zastarni zakonski rok.

1. ... U konkretnom slučaju, sudovi su na temelju pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja te pravilne primjene mjerodavnih propisa utvrdili da je tužbeni zahtjev tužitelja na sklapanje ugovora osnovan jer je tuženik na to obvezan ranije sklopljenim predugovorom, koji je sklopljen u pisanom obliku i sadrži bitne sastojke kupoprodajnog ugovora, a to su cijena i predmet ugovora u smislu odredbi članka 45. ZOO. Pri tome je ocijenjeno, temeljem provedenog dokaznog postupka, da se u konkretnom slučaju ne radi o nesrazmjernom davanju niti o zelenaškom ugovoru (članci 139-141. ZOO), da je tuženik prigodom sklapanja predmetnog predugovora bio poslovno sposoban te da nisu postojale okolnosti koje bi uvjetovale da predugovor ne obvezuje, u smislu članka 45. ZOO-a ...¹³

2. ... Nakon isteka ovoga roka u kojemu tuženici nisu prodali nekretninu trećemu po povoljnijoj cijeni, počeo je teći daljnji rok od šest mjeseci propisan odredbom čl. 45. ZOO u kojemu je tužitelj imao pravo zahtijevati sklapanje glavnog ugovora. Dakle predugovor je i u tom daljnjem roku imao pravni učinak na stranke, pa su tuženici na temelju valjane pravne osnove držali 66.000,00 EUR primljenih po osnovi predugovora sve do 15. svibnja 2005. Tek istekom navedenog zakonskog prekluzivnog roka u kojemu tužitelj nije tražio sklapanje ugovora prestala je pravna osnova iz predugovora. Nakon toga dana otpala je pravna osnova iz predugovora, a tužitelj više nije imao pravo tražiti ispunjenje ugovora ...¹⁴

V. U zakonsku je odredbu koja uređuje institut predugovora normativno integrirana odnosno implementirana i *clausula rebus sic stantibus* u vidu propisivanja da pre-

dugovor ne obvezuje ako su se od njegova sklapanja okolnosti toliko promijenile odnosno izmijenile da on, da su postojale u vrijeme sklapanja, ne bi ni bio sklopljen.

1. Sud prvog stupnja je također obrazložio i istaknuo kao neosnovane tuženikove prigovore u vezi dokaza saslušanjem predloženih svjedoka, te da se okolnosti od sklapanja Predugovora u vezi cijene zemljišta nisu toliko izmijenile da Predugovor ne bi bio zaključen da su takve okolnosti postojale u vrijeme njegova sklapanja (*clausula rebus sic stantibus*) ...¹⁵

¹⁵ VTSRH, Pž-8381/03-4 od 19. prosinca 1996.

3. ZAKLJUČAK

Predugovor je ugovor kojim stranke preuzimaju obvezu sklapanja ugovora, a obvezuje ih ako sadržava bitne sastojke budućeg ugovora. Ako je za valjanost ugovora propisana određena forma odnosno oblik, ona je potrebna i za valjanost predugovora jer će u protivnom posrijedi biti ništetni pravni posao koji ne proizvodi pravne učinke. Ako jedna predugovorna stranka odbije pristupiti sklapanju ugovora, druga je na to može primorati sudskim putem, a obveze na sklapanje ugovora prestaje protekom prekluzivnoga zakonskog roka.

PRAVO POTROŠAČA

Analiza pravnih učinaka valutne klauzule i instituta konverzije u svjetlu recentne prakse Suda EU-a

Ivan Branimir PAVIČIĆ, mag. iur.

UDK 347.129

Autor u članku u bitnim crtama analizira pojedina prijeporna pravna pitanja koja su se pojavila u sudskoj praksi tijekom rješavanja jednog od najsloženijih pravnih slučajeva u novijoj hrvatskoj pravnoj povijesti – slučaja „Franak“. Pitanja su vezana uz pravne učinke valutne klauzule i instituta konverzije kod potrošačkih ugovora o kreditu. U članku se uz svako pitanje analiziraju nastali prijepori te se predlažu mogući odgovori. Posebnu pozornost autor pridaje praksi Suda EU-a iz područja prava zaštite potrošača i njezinu mogućem utjecaju na razvoj domaće sudske prakse.

1. UVOD

U domaćoj sudskoj praksi rijetki su bili slučajevi koji su potrajali gotovo čitavo desetljeće i rezultirali tolikim pravnim problemima kao slučaj „Franak“. Štoviše, taj je slučaj možda i jedini takav. Ono što je započelo samo kao još jedan od brojnih proizvoda domaćih banaka, ponuđen potrošačima u obliku ugovora o kreditu s valutnom klauzulom vezanom uz valutu švicarski franak (dalje: CHF), rezultiralo je prvim sporom za zaštitu kolektivnih prava i interesa potrošača (dalje: kolektivni spor) i pojavom niza pravnih problema i otvorenih pitanja te divergentnih shvaćanja i tumačenja nizu povezanih pravnih područja.

Ono što posebno izdvaja slučaj „Franak“ jest činjenica da je njegovo temeljno pravno područje – pravo zaštite potrošača – harmonizirano na razini EU-a posredovanjem *Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima* (dalje: Direktiva 93/13). Stoga su pravni problemi i pitanja, koji su se pojavili pred hrvatskim

sudovima još u ranoj fazi nadišli okvire domaćeg pravosuđa i pravne znanosti. U različitim državama članicama EU-a bankarski sektor je nudio slične kreditne proizvode te su se, posljedično tome, pojavili i slični pravni izazovi za nacionalne sudove država članica. Međutim, ono što razlikuje sudove drugih država članica od hrvatskih jest činjenica da su se oni višekratno obraćali Sudu EU-a kako bi im pomogao protumačiti doseg i učinke odredbi Direktive 93/13 i na taj način pomoći u raspletu pravnih pitanja u koja su se zapleli ugovorni odnosi između potrošača i banaka.

Unatoč pojedinačnim naporima domaćih sudaca i pravnih znanstvenika glede davanja odgovora na sporna pravna pitanja koja je izrodio slučaj „Franak“, ipak je propušteno odgovarajuće i cjelovito odgovoriti na izazove koje je taj slučaj sa sobom donio. U članku će se iznijeti nekoliko temeljnih pravnih pitanja koja su se javila u domaćoj sudskoj praksi, prikazati će se relevantne sudske odluke i ponuditi neka shvaćanja i promišljanja o ovoj temi. Premda se kod nekih pitanja može učiniti da je praksa na njih već ponudila odgovor, autor će pokušati dati detaljnije objašnjenje tamo gdje smatra da su i dalje ostale neke pravne dvojbe.

2. OSVRT NA PRIJEPORNA PRAVNA PITANJA

2.1. KADA NASTUPAJU PRAVNI UČINCI (DJELOVANJE) VALUTNE KLAUZULE KOD UGOVORA O KREDITU?

Jedno od temeljnih pravnih pitanja koje se pojavilo već u kolektivnom sporu, i to pred prvostupanjskim Trgovačkim sudom u Zagrebu (dalje: Ts Zagreb), bilo je pitanje dopustivosti primjene i djelovanja valutne klauzule u ugovorima o kreditu.

Pritom, tužitelj – savez Potrošač u kolektivnom sporu nije osporavao opću dopuštenost primjene valutne klauzule, nego je obrazlagao da je njezina uporaba dopušte-

⁹ VSRH, Rev-190/2007-2 od 13. siječnja 2011.

¹⁰ VSRH, Rev-1199/09-2 od 2. srpnja 2002.

¹¹ VTSRH, Pž-1092/93 od 15. lipnja 2003.

¹² VTSRH, Pž-6935/03-3 od 10. listopada 2006.

¹³ Ustavni sud RH, br. U-III/1038/1999 od 7. srpnja 2007.

¹⁴ VSRH, Rev-353/2012-3 od 19. srpnja 2016.